

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z wniosku Banku (...) w upadłości likwidacyjnej w W.
przy uczestnictwie Narodowego Banku Polskiego w W., P. M. i N. M.
o wpis w dziale IV księgi wieczystej nr (...),
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 stycznia 2018 r.,
skargi kasacyjnej uczestnika postępowania Narodowego Banku Polskiego w W.
od postanowienia Sądu Okręgowego w S.
z dnia 22 czerwca 2016 r., sygn. akt IV Ca (...)

**uchyla zaskarżone postanowienie i znosząc postępowanie
przed Sądem Okręgowym w S., przekazuje sprawę temu Sądowi
do ponownego rozpoznania oraz do rozstrzygnięcia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W dniu 19 stycznia 2016 r. referendarz sądowy na wniosek Banku (...) w W. dokonał wpisu nowego wierzyciela hipotecznego - NBP w W., obejmującego hipotekę łączną do kwoty 6.600.000 zł w związku z przeniesieniem hipoteki na bank centralny. Wpisu tego dokonano na podstawie oświadczenia o dokonaniu przelewu wierzytelności wraz z zabezpieczającą ją hipoteką łączną, zgody na dokonanie przelewu wraz z podpisami notarialnymi uwierzytelnionymi, tekstu umowy o kredyt

refinansowy z dnia 20 sierpnia 2015 r. między NBP a Bank (...) i odpisu tego Banku z KRS.

Skarga na ten wpis, złożona przez Bank (...) (w upadłości likwidacyjnej) nie została uwzględniona. Postanowieniem z dnia 30 marca 2016 r. Sąd Rejonowy utrzymał w mocy wpis z dnia 19 stycznia 2016 r. Sąd ten zaaprobował stanowisko uczestnika postępowania - NBP przyjęte w odpowiedzi na skargę. Zdaniem Sądu Rejonowego, scedowana wierzytelność hipoteczna została wyłączona z masy upadłości Banku (...), a złożone do wniosku tego Banku dokumenty o wpis mogły być podstawą wpisu, z tym, że oświadczenie o dokonaniu przelewu Sąd ocenił jako złożone w trybie art. 95 ust. 1 prawa bankowego z 1997 r.

Apelacja syndyka masy upadłości Banku (...) została uwzględniona jednakże - jak zaznaczył Sąd Okręgowy - z innych przyczyn niż w niej podanych. Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 22 czerwca 2016 r. zmienił zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 19 stycznia 2016 r. w przedmiocie zmiany wierzyciela (k. (...) akt sprawy; postanowienie Sądu Okręgowego zostało sprostowane postanowieniem tego Sądu z dnia 16 grudnia 2016 r.). Wskazując na zakres kognicji Sądu Okręgowego w postępowaniu wieczystoksięgowym, Sąd ten stwierdził, że art. 95 prawa bankowego z 1997 r. stanowi przepis szczególny w stosunku do art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. z 2017 r., poz. 1007, dalej - „u.k.w.i.h.”). Jednocześnie Sąd Okręgowy wyjaśnił, że przedłożone z wnioskiem oświadczenie cedenta (Banku (...)) o dokonaniu cesji oraz zgoda na dokonanie wpisu przelewu nie zostały zaopatrzone w jakąkolwiek pieczęć Banku - cedenta. Dokument obejmujący oświadczenie Banku nie może być podstawą wpisu w księdze wieczystej, gdy nie został opatrzony pieczęcią Banku. Warunków formalnych nie spełnia także dokument obejmujący umowę przelewu (art. 31 ust. 1 u.k.w.i.h.), ponieważ brak w nim podpisów notarialnie poświadczonych. Złożona do akt umowa, odpis umowy zawartej w formie pisemnej, o przelewie wierzytelności w celu zabezpieczenia i odpis ten (a nie podpisy) został poświadczony z oryginałem przez notariusza.

W skardze kasacyjnej uczestnika - NBP podniesiono zarzuty naruszenia art. 95 ust. 1-5 prawa bankowego z 1997 r., art. 31 ust. 1 u.k.w.i.h., art. 32 ust. 1 zd. 2 k.c. w zw. z 328 § 2 k.p.c.

Skarżący uczestnik domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie wpisu zgodnie z wnioskiem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z akt sprawy wynika, że w dniu 30 grudnia 2015 r. ogłoszono upadłość Banku (...) z możliwością zawarcia układu (k. (...) akt sprawy). Jednocześnie wyznaczono zarządcę upadłego i kuratora do reprezentowania Banku w postępowaniu upadłościowym (postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 30 grudnia 2015 r.; art. 429 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r.; Dz.U. nr 60, poz. 535 ze zm.; cyt. dalej jako „p.u.n.” i art. 449 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. - prawo restrukturyzacyjne Dz. U. z 2017 r. Nr 1508).

Jeszcze przed wniesieniem apelacji od postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 30 marca 2016 r., utrzymującego w mocy wpis referendarza sądowego (k. (...) akt sprawy), postanowieniem z dnia 22 lutego 2016 r. zmieniono sposób prowadzenia postępowania upadłościowego Banku (...) (w upadłości układowej), odwołano zarządcę masy upadłości i ustanowiono syndyka masy upadłości (k. (...) akt sprawy). Apelację od postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 30 marca 2016 r. złożył już syndyk upadłości. Skargę kasacyjną od postanowienia Sądu drugiej instancji złożył uczestnik postępowania - NBP (nabywca wierzytelności hipotecznej).

W rozpoznawanej sprawie wieczystoksięgowej o wpis przeniesienia hipoteki łącznej podstawowe znaczenie ma kwestia właściwej reprezentacji Banku - cedenta. Z treści postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 22 czerwca 2016 r. wynika, że Sąd ten potraktował upadły Bank jako wnioskodawcę, który także wniósł skutecznie apelację od postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 30 marca 2016 r. Tymczasem po ogłoszeniu upadłości (także banku) postępowanie sądowe (w tym też wieczystoksięgowe) dotyczące masy upadłości może być wszczęte i prowadzone wyłącznie z udziałem syndyka (m.in. z jego wniosku, a nie wniosku upadłego;

art. 144 ust. 1 p.u.n.; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2017 r., III CZP 6/17, niepubl.).

Z treści zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego nie wynika wprost, że obecne postępowanie wieczystoksięgowe nie dotyczy masy upadłości Banku - cedenta w rozumieniu art. 144 ust. 1 p.u.n. Sąd Okręgowy wyraźnie stwierdził, że należy ponownie zbadać, czy wniosek SBRiR może być uwzględniony na podstawie złożonych przez ten Bank dokumentów (s. 984 *verte* akt sprawy). Wykonując zarządzenie Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2016 r. (k. (...) akt sprawy), dotyczące konieczności właściwego oznaczenia wnioskodawcy w obecnym postępowaniu, Sąd dokonał jedynie sprostowania postanowienia z dnia 22 czerwca 2016 r. w ten sposób, że nadal jako wnioskodawcę wskazał Bank Spółdzielczy (postanowienie z dnia 16 grudnia 2016 r.).

Należy przypomnieć, że skutki prawne ogłoszenia upadłości banku w zakresie jego reprezentacji w postępowaniu cywilnym unormowano *de lege lata* w sposób szczególny, odmienny od reguł obowiązujących w odniesieniu do innych osób prawnych. Nie ma przy tym znaczenia status prawno - organizacyjny upadłego banku (spółdzielnia lub spółka akcyjna). W wyniku ogłoszenia upadłości banku - inaczej niż w odniesieniu do innych osób prawnych - dochodzi do definitywnego rozwiązania organów zarządzających bankiem i organów nadzorczych, a nie tylko do utraty (lub ograniczenia) ich niektórych kompetencji (por. art. 144 ust. 1, art. 145 prawa bankowego z 1997 r.; art. 433 p.u.n.). Dlatego właśnie Sąd ustanawia kuratora do reprezentowania banku w postępowaniu upadłościowym (art. 429 § 3-p.u.n.).

W związku z tym, syndyk nie mógł w obecnym postępowaniu występować jedynie w roli podmiotu reprezentującego upadły Bank (potraktowany przez Sąd Okręgowy jako wnioskodawcę o wpis przeniesienia hipoteki) należało uchylić zaskarżone postanowienie, znieść postępowanie odwoławcze i przekazać sprawę Sadowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania (art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 386 § 2 k.p.c.).^{jw}

r.g.

